

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตและระดับความสุขในผู้ป่วยจิตเภท โดยศึกษาด้านความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิต 3 ด้าน คือ กิจวัตรประจำวัน การทำงาน และกิจกรรมยามว่าง และความสุขของผู้ป่วยจิตเภทโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของโรงพยาบาลจิตเวชในภาคเหนือของประเทศไทย

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ เข้ามารับผู้ป่วยจิตเภทที่เข้ามารักษาที่โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2555

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยจิตเภทอายุ 20-60 ปี ที่เข้ามารักษาเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลสวนปรุง ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

3.1.2 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 100 คน โดยแบ่งในการทดลองใช้ดัชนีชี้วัดความสุข จำนวน 20 คน และทำแบบประเมินตามการวิจัยจำนวน 80 คน โดยมีเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้ป่วยจิตเภทที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ผ่านการคัดกรองจากนักกิจกรรมบำบัดว่าสามารถเข้าร่วมงานวิจัย โดยใช้การ

ประเมินด้วยคะแนน SOFAS (The Social and Occupational Functioning Assessment Scale)ว่ามีคะแนน 65 ขึ้นไป เนื่องจากเป็นคะแนนอยู่ในช่วงที่มีความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคม การงานหรือโรงเรียนบ้าง แต่หน้าที่โดยรวมยังคงอยู่ สามารถสร้างสัมพันธภาพที่มีความหมายได้บ้าง มีอาการสงบ ไม่มีอาการหลงผิด หูแว่วหรือประสาทหลอน ไม่มีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจซึ่งใช้แบบการตรวจสภาพสมองเบื้องต้นฉบับภาษาไทย หรือ Thai Mini-Mental State Examination: TMSE 2002) ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดการทำงานของสมองด้านความรู้ความเข้าใจ และประเมินด้วยการทำกิจกรรมในการรายงานการรับรู้ ความเข้าใจที่เหมาะสม รวมทั้งเข้ารับโปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อเตรียมตัวกลับบ้านหรือชุมชนเนื่องจากผู้ป่วยระยะนี้จะต้องกลับไปใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมเดิมของตนเอง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนบำบัดรักษาและส่งต่อผู้ป่วยกลับชุมชนต่อไป

- 3) มีอายุ 20-60ปีจัดเป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ (สุชา จันทน์เอม, 2535) มีรูปแบบการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกันทำให้ข้อมูลที่ได้นำเชื่อถือมากกว่าการเก็บข้อมูลในช่วงวัยที่แตกต่างกัน
- 4) สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้
- 5) ยินดีให้ความร่วมมือในการประเมินและลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารการยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเอง

3.1.3 เกณฑ์การคัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง (Exclusion criteria)

- 1) ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองจากแบบประเมิน SOFAS และ/หรือ TMSE
- 2) ผู้ป่วยขอถอนตัวจากงานวิจัย

3.1.4 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนดำเนินการวิจัยโครงร่างวิจัยจะผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ และก่อนทำการศึกษาผู้วิจัยจะชี้แจงวิธีการดำเนินวิจัย และสิทธิที่สามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกเมื่อ รวมทั้งชี้แจง

ให้ผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยทราบถึงการให้ความร่วมมือในงานวิจัย ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ในการรับบริการในหน่วยบริการและผู้ป่วยจิตเภทในกลุ่มตัวอย่างทุกคนต้องมีการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารการยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเองเพื่อแสดงถึงการยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 The Canadian Occupational Performance Measure (COPM) ฉบับภาษาไทย (เมธิศ พงษ์ศักดิ์ศรี, สายฝน ชาวล้อม และอังคณา สามัคติยะ, 2549)

COPM เป็นแบบประเมินที่มีแบบฟอร์มบันทึก และวิธีการให้คะแนนกำหนดไว้ มีการใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ป่วยโดยตรงเกี่ยวกับปัญหาในการทำกิจกรรม การให้ค่าความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมนั้น หัวข้อที่ประเมินประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ๆ 3 หัวข้อคือ กิจวัตรประจำวัน กิจกรรมการทำงานหรือกิจกรรมที่มีผลผลิต และกิจกรรมยามว่างหรือกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลาย

1) วิธีการประเมิน

ให้ผู้ป่วยประเมินตนเองในด้านการประเมินความสามารถในการทำกิจกรรม โดยขอให้ผู้ป่วยช่วยบอกระดับวิธีการทำกิจกรรมในปัจจุบันว่าอยู่ระดับไหน จากระดับที่ไม่สามารถทำได้ถึงสามารถทำได้ดีที่สุด จากการแบ่งเป็น 10 คะแนนโดยแบ่งเป็นขั้นบันได แล้วชี้ระดับขั้นบันไดว่าอยู่ระดับไหนและด้านการประเมินความพึงพอใจ โดยขอให้ผู้ป่วยช่วยบอกระดับความพึงพอใจต่อวิธีการทำกิจกรรมในปัจจุบันว่าอยู่ระดับไหน จากระดับไม่พึงพอใจเลยถึงพอใจสูงสุด จากการแบ่งเป็น 10 คะแนนโดยแบ่งเป็นขั้นบันได แล้วชี้ระดับขั้นบันไดว่าอยู่ระดับไหน

2) การคิดคะแนนและแปลผล

ทำโดยนำคะแนนแต่ละด้านมารวมกัน ซึ่งจะแบ่งเป็นคะแนนระดับความสามารถ และคะแนนความพึงพอใจต่อกิจกรรมของทั้ง 3 ด้านกิจกรรมการดำเนินชีวิต ดังวิธีตามคำชี้แจงของแบบประเมิน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน จากนั้นแปลผลโดย คะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถในการทำกิจกรรมสูง แปลผลว่า มีความสามารถในการทำกิจกรรมมาก และคะแนนเฉลี่ยระดับความพึง

พอใจสูง แปลผลว่า มีความพึงพอใจต่อวิธีการทำกิจกรรมในปัจจุบันมาก

3.2.2 ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ (Thai Happiness Indicators: THI – 15)

(อภิชาติ มงคล และคณะ, 2552)

เป็นแบบสอบถามจำนวน 15 ข้อที่ให้ผู้ป่วยสำรวจตนเองและประเมินเหตุการณ์ อากาหรือความเห็นและความรู้สึกในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา โดยมี 4 ตัวเลือก คือ ไม่เลย เล็กน้อย มาก และมากที่สุด

1) วิธีการประเมิน

ผู้ตอบแบบประเมินเป็นผู้เลือกตอบด้วยตนเองและทำเครื่องหมาย \checkmark ลงใน ช่อง ในกรณีที่ไม่สามารถอ่านด้วยตนเองได้อาจใช้วิธีให้บุคคลอื่นอ่านให้ฟัง และ ผู้ตอบแบบประเมินเป็นผู้เลือกคำตอบด้วยตนเอง

2) การให้คะแนนและการคิดคะแนน

ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15 ให้คะแนนดังต่อไปนี้

ไม่เลย = 0 คะแนน

เล็กน้อย = 1 คะแนน

มาก = 2 คะแนน

มากที่สุด = 3 คะแนน

ข้อ 3, 8, 12 ให้คะแนนดังต่อไปนี้

ไม่เลย = 3 คะแนน

เล็กน้อย = 2 คะแนน

มาก = 1 คะแนน

มากที่สุด = 0 คะแนน

3) การแปลผลการประเมินดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยฉบับสั้นใหม่ 15 ข้อ

มีคะแนนเต็มทั้งหมด 45 คะแนนเมื่อผู้ตอบได้ประเมินตนเองแล้ว และรวม คะแนนทุกข้อได้คะแนนเท่าไร สามารถนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนด ดังนี้

คะแนน 33 – 45 คะแนน หมายถึง มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป (good)

คะแนน 27 – 32 คะแนน หมายถึง มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป (fair)

26 คะแนนหรือน้อยกว่า หมายถึง มีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป (poor)

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำแบบทดสอบดังกล่าวหาความเชื่อมั่นในกลุ่มผู้ป่วยจิตเภทที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 20 คน โดยการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (The Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่า 0.86

3.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

- ระยะที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนประเมิน
- ระยะที่ 2 ขั้นตอนการคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง
- ระยะที่ 3 ขั้นตอนดำเนินการประเมินและทำการเก็บข้อมูล
- ระยะที่ 4 ขั้นตอนหลังการประเมิน

3.2.1 ระยะที่ 1

- 1) เมื่อโครงร่างการวิจัยได้รับการอนุมัติจากกรรมการพิจารณาโครงร่างการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการยื่น โครงร่างการวิจัยเพื่อขออนุมัติทำการเก็บข้อมูลเสนอต่อ ผู้อำนวยการ และกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ผู้วิจัยเตรียมการเพื่อขอเข้าประเมินกลุ่มตัวอย่าง โดยยื่นหนังสือติดต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่และกลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 3) เตรียมแบบประเมินดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อและแบบประเมิน COPM ฉบับภาษาไทย
- 4) หาความเชื่อมั่นของดัชนีชี้วัดความสุขของคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ (TMHI-15) ในผู้ป่วยจิตเภทโรงพยาบาลสวนปรุงจำนวน 20 คน หลังจากนั้นคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาคซึ่งได้ค่า 0.86

3.2.2 ระยะที่ 2 โดยนักกิจกรรมบำบัด มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ผู้วิจัยขอความร่วมมือ และชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย รวมถึงเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุดต่อนักกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสวนปรุง
- 2) นักกิจกรรมบำบัดประเมินด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับการให้คะแนน SOFAS และทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ป่วยด้วยแบบประเมิน TMSE เมื่อพบว่าไม่มีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจจะส่งต่อให้ผู้วิจัยทำการวิจัยและประเมินต่อไป

3.2.3 ระยะที่ 3

- 1) ผู้วิจัยสนทนาเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยที่เป็นผู้รับการประเมิน อธิบายวัตถุประสงค์ และวิธีการตอบแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับแล้วขอความร่วมมือในการประเมินโดยลงชื่อในหนังสือยินยอม
- 2) ทำการประเมินผู้ป่วยจำนวน 80 คน โดยใช้ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ โดยให้ผู้ผู้ป่วยกรอกข้อมูลลงในแบบประเมินด้วยตนเอง แต่ถ้าผู้ป่วยไม่สามารถอ่านเองได้ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ป่วย
- 3) ทำการประเมินผู้ป่วยจำนวน 80 คน (ผู้ป่วยคนเดียวกันกับข้อ 2) ด้วยแบบประเมิน COPM ฉบับภาษาไทยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง

3.2.4 ระยะที่ 4

ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนที่ได้และประเมินผลในแต่ละแบบประเมิน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

- 1) ใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่อวิเคราะห์หาความถี่, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) ใช้การวิเคราะห์กลุ่ม (Cluster Analysis) เพื่อแบ่งกลุ่มความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตของผู้ป่วย ระดับความสุข และตัวแปรข้อมูล ส่วนบุคคล โดยใช้โปรแกรม SPSS version 17